

Vihdin kunnan metsäsuunnitelma vuosille 2025 - 2034

Tämä metsäsuunnitelma on laadittu Vihdin kunnan omistuksessa oleville metsille kymmenvuotiskaudelle 2025-2034. Suunnitelman on laatinut Metsänhoitoyhdistys Länsi-Uusimaan yhteistyökumppani Metsäavain Oy. Pääsuunnittelijoina toimivat Metsäavain Oy:n Petteri Mönkkönen ja metsänhoitoyhdistyksen metsäasiantuntija Hannu Hotma. Maastotoista ja kuviokohtaisesta suunnittelusta vastasi Metsäavain Oy:n metsätalousinsinööri Seppo Rautio. Maastotyöt sijoituivat aikavälille syyskuu 2023 – syyskuu 2024. Valmis suunnitelma koostettiin lokakuussa 2024.

Suunnitelmaa laadittaessa käytiin vuoropuhelua tavoitteista ja sopivista toimenpiteistä Vihdin kunnan johtavan puutarhurin Mervi Räsäsen kanssa. Vihdin kunnan asukkaita osallistettiin suunnitelman laatimiseen asukastilaisuuksissa 29.2.2024 ja 16.10.2024. Syyskuussa 2024 toteutettiin Maptionnaire-karttatyökalun avulla asukkaille suunnattu kysely, jolla kerättiin kunnan metsiin liittyviä havaintoja, jotka jakautuivat muun muassa luontohavaintoihin ja maisemahavaintoihin sekä kunnossapidon arviointeihin ja alueiden kehittämistoiveisiin. Lisäksi 5.8. 2024 järjestettiin Vihdin kunnan, Metsänhoitoyhdistys Länsi-Uusimaan, Metsäavain Oy:n ja sidosryhmien yhteinen maastoretkeily Pääkslahden alueelle.

Maastossa arvioitiin kuvioittain puusto, metsätyyppi, korjuukelpoisuus sekä sopivat hoitotyö- ja hakkuuehdotukset metsän luonto-, maisema- ja virkistysarvojen kannalta. Maastotyössä kerättiin havaintoja metsälain erityisen tärkeistä elinympäristöistä, luonnonsuojelulain suojelemista luontotyypeistä sekä muista arvokkaista elinympäristöistä. Maastotöiden jälkeen seurasi puuston kasvun laskenta Foresta-metsätietojärjestelmällä ja toimenpiteiden toteutusajankohtien määrittäminen siten, että metsät säilyisivät monimuotoisina, terveinä, viihtyisinä ja turvallisena.

Vihdin kunnan kestävän energian ja ilmaston toimintasuunnitelma (Sustainable Energy and Climate Action Plan, SECAP), jonka kunnanhallitus hyväksyi vuonna 2020, toteaa Vihdin visioksi ”olla metropolialueen luonnonläheinen kasvukunta”. Suunnitelmassa todetaan, että halutaan tukea vihtiläisten liikkumista lähiluonnossa ja mahdollistaa luonnon monimuotoisuuden säilyminen. Lisäksi suunnitelmaan on kirjattu, että kunnan omistamien metsien hiilinielupotentiaalin selvittäminen ja kestävään metsänhoitoon sitoutuminen ovat tärkeitä toimia.

Vihdin kunnan luonnon monimuotoisuusohjelma 2024–2030 eli LUMO-ohjelma sisältää tiettyjä myös metsänkäyttöön liittyviä tavoitteita. Ohjelmassa todetaan, että luontotyyppien ja lajien elinympäristöjä turvataan ja paikallista monimuotoisuutta kehitetään. Lisäksi tavoitteena on, että metsäluonnon tila kunnan omistamissa metsissä paranee. LUMO:ssa mainitaan myös, että kunta tukee paikallisen luontosuhteen kehittymistä. Suunnitelman on siis tarkoitus olla yhdenmukainen myös LUMO-ohjelman linjausten kanssa.

Vuotta 2023 koskevassa Vihdin ilmastotyön seurantaraportissa todetaan, että kunnan omistamien metsien hiilensidonnas tavoite vuodelle 2030 määritellään metsänhoitosuunnitelman valmistuttua.

Kunta kartoitti metsistään potentiaalisia Metso-ohjelmaan sopivia kohteita vuonna 2010. Tämän kartoituksen tuloksia on otettu huomioon tässäkin suunnitelmassa, kun on kirjattu lisätietoa kuvioiden tietoihin tai on harkittu, kuinka hyvin jotkin hakkuut tai metsänhoidolliset toimenpiteet sopisivat tietyille kuviolle vai kannattaisiko kuvio jättää kokonaan toimenpiteiden ulkopuolelle.

Runsaasti varttunutta metsää

Vihdin kunnalla on metsätalousmaata 1070 ha, josta metsämaata on 1013 ha ja loput 57 ha kitu- ja joutomaata sekä pieneltä osin muuta metsätalousmaata, kuten metsätalouden pysyviä varasto- tai tonttimaita. Maapohjat ovat pääosin reheviä ja hyvin kantavia kivennäismaita: metsätalousmaasta 87 % on kangasmaata, kun vain 7 % on suometsää ja loput ovat kitu- ja joutomaata. Lehdoksi luokiteltuja kasvupaikkoja on metsämaasta 3 %, lehtomaisen kankaan viljavuustyyppiä 26 %, tuoreen kankaan kasvupaikkoja 41 % ja kuivahkoa kangasta 30 %. Näitä karumpia metsämaan kasvupaikkoja on Vihdin kunnan mailla vain pieniä pinta-aloja. Kitumaaksi luokiteltuja alueita Vihdin kunnan mailla ovat vähäpuustoiset kallioalueet ja suot, joilla puuston kasvu on heikompaa kuin 1 m³/ha/vuosi. Joutomaaksi luokiteltuja alueita ovat avokalliot ja avosuot, jotka ovat tyypillisesti pienialaisia.

Metsien yleisilme on varsin puustoinen, sillä metsistä 32 % on kehitysluokaltaan uudistuskypsiä ja 40 % varttuneita kasvatusemetsiä. Järeän ja vanhan metsän osuus tulee suunnitelmakauden aikana lisääntymään.

Metsäsuunnitelma on luonteeltaan ohjenuora ja suositus, ja suunnitelmassa olevia toimenpiteitä voi tarvittaessa muokata suunnitellun 10-vuotiskauden aikana. Perusteena toimenpiteiden muuttamiselle voivat olla esimerkiksi rakentamistarpeet ja puun markkinahinta tai äkilliset ja yllättävät metsätuhot kuten tuulesta, hyönteisistä tai lahosta johtuvat tuhot.

Eri kohteille erilaiset toimenpiteet

Ehdotettuihin toimenpiteisiin vaikuttivat metsän käytön tavoitteet. Taajama- ja virkistysmetsissä korostuvat metsien muut kuin taloudelliset arvot; lähellä asutusta olevat metsät ovat tärkeitä kuntalaisten hyvinvoinnille, niin ulkoilu- ja virkistysmielessä kuin kauniina koettuna maisemanakin. Lisäksi on huomioitava puuston säilyminen hiilivarastona sekä hiilinieluna. Näistä syistä taajama- ja virkistysmetsissä vältetään metsätalouden rajuimmin maisemaa muokkaavia toimenpiteitä, kuten avohakkuuta ja maanmuokkausta.

Taajama- ja virkistysmetsien toimenpide-ehdotuksissa sovellettiin peitteisen metsätalouden periaatteita, ja uudistaminen toteutetaan pääosin jatkuvan kasvatuksen menetelmiin kuuluvilla poiminta- tai pienaukkohakkuilla. Joitakin myrskytuhoille alttiita ja kirjanpainajatuhoista kärsineitä vanhoja kuusikoita joudutaan myös taajama- ja virkistysmetsissä uudistamaan avohakkuin. Taajama- ja virkistysmetsissä suoritettavien harvennusten sekä poiminta- ja pienaukkohakkuiden tarkoitus on puustoisuuden ylläpito, puuston terveyden tukeminen sekä virkistysarvojen edistäminen. Rakennettavilla alueilla puustoa valmennetaan kestävänsä muuttuvia valo- ja tuuliolosuhteita. Metsänhoidon kustannuksia taajamametsissä lisäävät alikasvospuuston raivaukset ja hakkuutähteiden kerääminen.

Talousmetsissä toimenpide-ehdotukset tehtiin sekä jatkuvan kasvatuksen että tasaisen metsikkötalouden periaatteiden mukaisesti. Jatkovaa kasvatusta suosittiin erityisesti kuvioilla, joilla on luontaisesti syntynyt taimiainesta ja eri-ikäisrakenteisuutta.

Tasaikäiskasvatuksen toimenpiteitä ehdotettiin kuvioilla, joilla jatkuva kasvatusta on hyvin haasteellista esimerkiksi metsätuho- ja heikon luontaisen taimettumisen takia.

Tasaikäiseen metsikkötalouteen kuuluvat keinollinen uudistaminen, taimikonhoito, harvennushakkuut ja uudistushakkuu. Uudistushakkuu toteutetaan tyypillisesti avohakkuuna, jonka jälkeen maanpinta muokataan istutettaville taimille tai siementen

kylvölle sopivaksi kasvualustaksi. Taimikkoa hoidetaan tavallisimmin kaksi kertaa ja puuston kasvatukseen tähtääviä harvennuksia toteutetaan yhdestä kolmeen metsikön kiertoajan kuluessa. Kiertoaika, eli aika, jolloin puu varttuu istutetusta taimesta tai kylvetystä siemenestä päätehakkuukypsäksi, on kasvupaikasta ja puulajista riippuen 50-120 vuotta.

Talousmetsissä tavoitteena on kannattava puuntuotanto, joskin niissäkin tärkeänä periaatteena on luonnon monimuotoisuuden ylläpito. Usein talousmetsätkin ovat osa samaa ekologista metsäaluetta kuin niiden vieressä olevat virkistysmetsät. Lisäksi on huomioitava hiilivaraston ja hiilinielun säilyminen hyvin hoidetussa metsässä. Virkistyskäytöltään ja maisema-arvoiltaan erityisen tärkeillä talousmetsäkuvioilla vältetään päätehakkuita.

Kunnan metsämailla on suunnitelman kymmenvuotiskauden ajalle suunniteltu harvennuksia 287 hehtaarille ja poimintahakkuita 48 hehtaarille, kun avohakkuuta olisi tarkoitus käyttää vain 30 hehtaarin alalla.

Toimenpide-ehdotukset tehtiin kunkin metsäkuvion käytön tavoitteiden ehdoilla. Suurin osa hakkuista tullaan tekemään harvennuksina ja poimintahakkuina. Harvennuksissa osa puustosta poistetaan ja annetaan näin elinvoimaisille puuyksilöille paremmat mahdollisuudet kasvaa ja järeytyä. Poimintahakkuissa poistetaan vanhoja ja isoja puuyksilöitä ja myös pienempiä huonokuntoisia puita. Näin nuoremmalle, terveelle puustolle syntyy lisää elintilaa ja luontaisen taimettumisen edellytykset paranevat.

Kun ajatellaan suunnitelmaan merkittyjä hakkuiden toteuttamisvuosia, voidaan todeta seuraavaa: harvennuksia ei yleensä kannata lykätä, mutta päätehakkuissa (joissa ei ole tuhouhkaa) ja ei-kiireellisissä poimintahakkuissa voi hakkuun ajankohtaa tarpeen mukaan siirtää eteenpäin, jos vaikkapa halutaan säästää hakkuutuloja myöhempään ajankohtaan tai jos puun hinta sattuu olemaan kyseisenä vuonna huono. Puukauppoja suunnitellessa on huomioitava suunnitelmassa esitetyt järkevät korjuukokonaisuudet.

Huonokuntoiset ja iäkkäät havupuumetsät nostavat hyönteis- ja myrskytuhoriskejä ja voivat hoitamattomana johtaa tuhon takia avohakkuuseen. Avohakkuita on suunnitelmassa kuitenkin pyritty välttämään aina kun mahdollista ja toimenpiteissä on pyritty jatkuvaan kasvatukseen.

Hakkuun ajankohta on määritelty kuvioittain metsän kasvun ja terveydentilan mukaan, huomioiden samalla naapurikuvioiden toimenpiteiden ajankohdat. Näin tavoitellaan järkeviä korjuukokonaisuuksia, joilla pyritään sekä taloudellisempaan puunkorjuuseen että maastoon, puustoon, tiestöön ja asukkaille aiheutuvien haittojen minimoimiseen.

Luonto- ja virkistysarvot keskiössä

Metsien hoitotöistä suurin osa on pienpuuston hoitoa, eli siistitään sahatyönä ylitiheää alikasvosta ja tiheiköitä, joissa on vaikea liikkua, ja jotka tyypillisesti mielletään epäesteettiseksi lähimaisemassa. Samalla jäävälle alikasvokselle vapautuu elintilaa ja metsä säilyy tai muuttuu pikkuhiljaa eri-ikäisrakenteisemmaksi. Luontaista taimiainesta pyritään hyödyntämään ja lisäksi liian harvoille paikoille istutetaan kasvupaikalle sopivia taimia. Luontaisesta taimiaineksesta suositetaan mahdollisuuksien mukaan erityisesti tammea, joka on pitkäikäinen, soveltuu muuttuvaan ilmastoon ja lisää luonto- ja virkistysarvoja. Muutamalle kuviolle on suunnitelmassa lisäksi ehdotettu tammen istutusta perustettavan koivutaimikon sekaan.

On suositeltavaa lisätä metsiköiden luontoarvoja sekä taajama- ja virkistysmetsissä että myös talousmetsissä esimerkiksi seuraavilla tavoilla:

- Lisäämällä lahopuuta, kuten tekopökölöitä lisäämällä ja kuolleen puun jättämisellä metsään.
- Lisäämällä riistatiheiköitä. Riistatiheikköjä tulee jättää myös taajama- ja virkistysmetsien pienpuuston poistoissa.
- Metsälakikohteiden ja muiden suojelukohteiden ympärillä rajataan toimenpide siten, että ei pelkästään täytetä lain minimivaatimusta vaan tuetaan luontoarvoja esimerkiksi jättämällä lakikohteen ympärille suojametsää.
- Säästöpuita suositellaan jätettäväksi sertifiointirajaa enemmän. Suositellaan toimenpidekuviolla mielellään yhtä tai kahta suurempaa säästöpuuryhmää sen sijaan, että jätettäisiin useita pieniä säästöpuuryhmiä tai yksittäisiä säästöpuita.
- Tarvittaessa tuetaan lehtolajeja puiden poistolla ja luonnonhoidolla.

Sekä talous- että taajamametsissä on otettu huomioon metsälain ja luonnonsuojelulain suojelemat kohteet ja ne on rajattu toimenpiteiden ulkopuolelle. Myös muut luonnoltaan arvokkaat elinympäristöt ja museoviraston suojelemat kohteet rajoittavat mahdollista

toimintaa tietyillä kuvioilla. Huomattavalla osalla kuvioista ei olekaan suunnitelmakaudella lainkaan toimenpiteitä.

Inventoiduista metsistä löytyi runsaasti ympäröivästä metsäluonnosta erottuvia, luontoarvoiltaan merkittäviä kohteita, jotka joko lakisääteisesti tulee jättää toimenpiteiden ulkopuolelle tai suositellaan jätettäväksi toimenpiteiden ulkopuolelle monimuotoisuuden vahvistamiseksi. Palstoilla on esimerkiksi jyrkänkaita, kallioita, noroja ja puroja, vähäpuustoisia soita, kosteikkoja sekä lähteitä. Lisäksi suunnitelman tietoihin on kirjattu luonnonsuojelulaissa suojeltu pähkinäpensainko ja tervaleppäko.

Eriyisen tarkasti suunniteltavia kohteita ovat esimerkiksi:

- Pääkslahden alue, joka on 184 hehtaarillaan myös kunnan suurin metsäkiinteistö, jolla sijaitsee WWF:n perintömetsäsopimuksella rauhoitettu 22,5 hehtaarin laajuinen alue. Myös muuten alueella on merkittäviä virkistys- ja luontoarvoja. Suunnitelmassa olevien toimenpiteiden toteutusta pitää harkita kuntalaisten virkistysmahdollisuuksia ja luontoarvoja painottaen. Pääkslahteen ei olekaan merkitty suunnitelmassa yhtään avohakkuuta, ja maltillisia harvennuksia ehdotetaan tehtäväksi kuvioilla, jotka ovat jo ennestään enemmän talousmetsätyyppisiä kohteita. Kunnalla on harkinnassa alueen osan luovuttaminen pysyvästi suojelluksi.
- Lentokentän alue, jolla on merkittäviä maisema- ja virkistysarvoja. Pääsääntöisesti tämän harjualueen vanhoille männikoille ei tehdä hakkuuta.
- Kauhunkallio ja muut Kuuselan alueen kiinteistöt. Tällä alueella yhdistyvät Etelä-Nummelan osayleiskaavan vaatimukset, työpaikka-alueen tarpeet sekä kallioisten mäkien ja rämepainanteiden luontoarvot. Tietyissä kohdissa puustoa poistetaan ja valmennetaan rakentamista varten, toisaalta alueita jätetään myös mahdollisimman paljon luonnontilaan.
- Kiinteistö Pääsi (927-451-3-105) Pääsinnokka-nimisen niemen lähellä, Pääkslahdesta itään Hiidenveden vastakkaisella rannalla: metsikkö on vanhaa perinneympäristöä, ja kahden kuvion alueella sen muuttamista hakamaaksi on suunniteltu.

Suunnitelma on laadittu PEFC-metsäsertifioinnin kriteerien mukaan. Vihdin kunnan metsät on myös mahdollista liittää tiukempaan FSC-sertifiointiin kuuluviksi. FSC-sertifioinnin kriteerit, kuten suojellun pinta-alan osuus, toteutuvat jo Vihdin kunnan metsissä.

Puuston määrä ja hiilivarasto kasvavat

Vihdin kunnan omistaman metsämaan puuston keskimääräinen tilavuus on 180 m³/ha, joka on suurempi kuin Uudenmaan maakunnan keskiarvo 168 m³/ha (Luonnonvarakeskuksen tilastot, VMI 12/13, 2018-2022). Puuston kasvu on 5,37 m³/ha/v, kun Uudenmaan keskiarvo on 6,9 m³/ha/v. Hieman keskiarvoa pienempi kasvun määrä johtuu varttuneen ja uudistuskypsäksi luokiteltavan puuston melko isosta osuudesta.

Suunnitelman mukaisilla toimenpiteillä Vihdin kunnan omistaman metsän puustomäärän ja puustoon sitoutuneen hiilen määrän on laskettu kasvavan. Nyt puustoa on kunnan mailla n. 193 000 m³, ja kymmenvuotiskauden lopulla 2034 sitä on laskettu olevan 207 000 m³. Myös puuston keskimääräinen tilavuus hehtaaria kohden olisi lisääntymässä: kitu- ja joutomaa mukaan luettuna keskitilavuus on tällä hetkellä 180 m³/ha, ja suunnitelmakauden lopulla se olisi 193 m³/ha. Tämä on seurausta virkistysmetsien hakkuiden vähäisyydestä ja yleensäkin vanhojen metsien maltillisesta uudistamisesta, jolloin metsien kasvuun ja hiilinieluun ei tule suurta aukkoa kerralla, ja toisaalta uutta puustoa autetaan kasvuun niin, että syntyy elinvoimaista ja hyväkasvuista nuorta metsää.

Vihdin kunnan metsien hakkuutulot kaudella 2025-2034 tulevat suunnitelman mukaan olemaan keskimäärin noin 106 000 euroa vuodessa ja hoitotöiden kustannukset keskimäärin 17 000 euroa vuodessa. Euromääräiset arviot perustuvat metsäsuunnitteluohjelman käyttämiin keskimääräisiin puun pystykauppahintoihin ja tyypillisiin metsänhoitotöiden kustannuksiin. Riippuen toteuttajasta metsänhoidon kustannus voi olla suurempikin.

Suunnitelma on laadittu käyttäen Sitowise Oy:n Foresta-sovellusta, joka on metsäsuunnitteluun ja metsävarojen hallintaan kehitetty järjestelmä. Sovelluksella voi mm. tulostaa teemakarttoja ja raportteja eri tarpeisiin, muodostaa leimausselosteita suunnitelluista hakkuukohteista ja lähettää metsänkäyttöilmoitus sähköisesti. Foresta on yhteensopiva keskeisimpien metsäalantoimijoiden järjestelmien kanssa.

Suunnitelman hyödyntämisessä on ensiarvoisen tärkeää toimenpiteiden ja puustotunnusten päivittäminen sitä mukaa kuin toimenpiteitä tehdään sekä vuosittainen kasvunlaskenta. Jos toimenpidekuvion raja on eri kuin tässä suunnitelmassa esitetty, tulee kuvio rajata uudelleen. Täsmällisesti tehtyjen päivitysten myötä metsävaratieto pysyy ajan tasalla, eikä kalliille kaikkien kuvioden maastoinventoinnille ole tarvetta suunnitelmakauden 2025-2034 jälkeen. Suunnitelman pohjalta on mahdollista toteuttaa

tarkempi hiililaskenta, joka sisältää metsäkuvioittain puuston ja maaperän hiilen nykyisen määrän sekä hiilivaraston kehitysennusteen.

Espoossa 7.2. 2025

Seppo Rautio ja Petteri Mönkkönen

Metsäavain Oy

Hannu Hotma

Metsänhoitoyhdistys Länsi-Uusimaa